Nr 1842

av herr Carlström m. fl.
i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 116 med förslag till lag om styrelserepresentation för de anställda i aktiebolag och ekonomiska föreningar, m. m.

Förslaget om offentliga styrelseledamöter i vissa aktiebolag innebär en principiell brytning av nuvarande system genom att statsmakten ej endast drar upp gränser och ramar för företagens verksamhet och lägger olika förpliktelser på dem utan genom föreliggande förslag gör anspråk på direkt medverkan i beslutsprocessen i företagen. I stället för genom allmänt tillämpliga lagar och förordningar och genom författningsenliga myndighetsbeslut skapas möjlighet att utforma en del av näringspolitiken vid "kontaktkonferenser" mellan offentliga styrelseledamöter och "företrädare för samhället", där styrelseledamöterna delges "samhällets intentioner". Härvid synes oklart vad som avses med "företrädare för samhället".

Det är givet att en företagsstyrelse, som delges önskemål om handlande i viss riktning från statsmakten genom en offentlig styrelseledamot, känner en stark press att handla i enlighet med dessa önskemål. Genom den selektiva näringspolitiken, inom vilken väsentliga ärenden ofta avgörs direkt av Kungl. Maj:t, skapas behov hos företagen att hålla goda relationer till Kungl. Maj:ts kansli. Offentliga styrelseledamöter får sålunda en särskild maktställning. Kungl. Maj:ts kansli skaffar sig betydande möjligheter att utan ansvar för fattade beslut styra enskilda företags handlande.

Genom att den offentliga styrelseledamotens uppdragsgivare är utanför företaget får denne en särställning i förhållande till övriga styrelseledamöter. Propositionens förslag, att den offentliga styrelseledamoten skall "särskilt verka för att samhällets intressen beaktas", markerar särställningen och den dubbla lojaliteten ytterligare. Det framstår sålunda helt klart att han skall företräda ett annat intresse än bolagets inom dess styrelse. Ställs situationen på sin spets, kan den offentlige styrelseledamotens uppdrag tolkas på följande sätt: Om det som framstår som samhällets intentioner strider mot det enskilda bolagets intressen, skall den offentlige ledamoten trots allt verka för att ett beslut fattas som är negativt för bolaget.

Den dubbla lojaliteten medför risk för att offentlig styrelseledamot inte på samma sätt som övriga styrelseledamöter strävar efter enighet i besluten. Eftersom han inte enligt förslaget kan avsättas av bolagsstämman, har han ingen anledning att såsom övriga styrelseledamöter omedelbart ta följderna av att han har en mot de övriga avvikande uppfattning i väsentliga frågor.

Vid kontakterna mellan de offentliga styrelseledamöterna och Kungl. Maj:t skall styrelseledamöterna enligt förslaget, utan att ta upp enskilda styrelseärenden, delge Kungl. Maj:t synpunkter och erfarenheter från sitt uppdrag som samhällets representant. Det torde vara omöjligt att vid en redovisning av synpunkter och erfarenheter undvika att komma in på enskilda styrelseärenden, och redan av det skälet måste förslaget betecknas som otillfredsställande. Den allmänna diskussionen i en styrelse måste kunna föras helt fritt och i fullt förtroende. Det förtroendefulla samarbetet kan förbytas i misstänksamhet då någon i kretsen har en rapportskyldighet till utomstående om arbetet i styrelsen. Offentlig styrelseledamot skall dessutom rapportera till en instans som för många representerar ett starkt konkurrensintresse.

Eftersom förslaget har försökskaraktär under en treårsperiod och högst 30 aktiebolag och stiftelser skall beröras, torde ett slumpvis antal företag komma i fråga, utan hänsyn till statistiska indelningsgrunder och utan den allsidighet som vore önskvärd. De företag som kan komma att beröras av förslaget kan från utlandshåll – i och för sig ogrundat – betraktas som "prickade". Många svenska företags utlandsberoende är så starkt att det vore oförsvarligt att bortse från förslagets internationella konsekvenser. För företag som för sin finansiering är beroende av den internationella kapitalmarknaden spelar förtroendet för deras förmåga att agera som självständiga beslutsenheter en stor roll. Enligt vår mening kan förslaget härvidlag komma att minska förtroendet för de berörda företagen.

Med stöd av det anförda hemställs

att riksdagen för sin del måtte avslå det till propositionen 1972:116 fogade lagförslaget om offentliga styrelseledamöter i vissa aktiebolag.

Stockholm den 21 november 1972

VALDO CARLSTRÖM (fp)

ERIK HOVHAMMAR (m)

KURT SÖDERSTRÖM (m)

ANDERS JONSSON (fp)
i Mora

HANS NORDGREN (m)